

Notitser

om

Grønlands entomologiske Fauna.

Af

Will. Lundbeck.

Efter at jeg i Somrene 1889 og 90 udsendt af Kommissionen for Ledelsen af Grønlands geologiske og geografiske Undersøgelse har berejst Vestgrønland fra $60^{\circ} 40''$ til $70^{\circ} 10''$ n. Br. for at gjøre entomologiske Indsamlinger og lagttagelser, skal jeg her forsøge at give en kort Skitse af den nævnte Stræknings Insektliv med dets vigtigste og mest fremtrædende Ejendommeligheder.

Grønlands entomologiske Fauna maa siges at være forholdsvis meget fattig. Af tilstrækkelig bekendte Grunde er Insektlivet jo knyttet til en temmelig smal Kyststrækning, og selv langs denne er det kun i Fjorddalene, at det kan optræde med sin største Fylde. Da Grønlands Sydspids strækker sig ned til Kristianias Brede, skulde man synes, at der kunde ventes en rigere Fauna, end Tilfældet er, men Grønlands Vegetation er jo fattig, navnlig er det fuldstændig skovløst, Forhold, der ere af stor Betydning for Insektlivet. Hvor kolossal Reductionen er, ser man lettest ved at nævne et Tal:

Danmark har f. Ex. c. 2500 Billearter, Grønland omkring 25. Det herved fremkomne Forholdstal taler tydeligt nok, men Faunaerne formindskes jo rask, efterhaanden som man kommer nord paa, naar de ikke møde særlig gunstige Betingelser, hvilket ikke kan siges at være Tilfældet i Grønland. Coleopterfaunaen i Tromsøs Omegn tæller saaledes kun 133 Arter, i Bergens Omegn 288; Finlands og Laplands Faunaer ere derimod langt rigere, men disse Egne have ogsaa ganske andre Betingelser for Insektliv.

Med Hensyn til Arternes Forekomst og geografiske Udbredelse i selve Grønland kan vistnok i Almindelighed siges, at Faunaen er rigest i Landets sydlige Del og herfra tager langsomt af, jo længere man kommer nord paa, men for enkelte Arters Vedkommende er Forholdet dog anderledes, idet de særlig høre hjemme i Nordgrønland.

Coleopterfaunaens største Udvikling falder absolut i Landets sydligste Del. Ved Igaliko paa omtrent 61° n. Br. samlede jeg af denne Orden c. 20 species, men ved Egedesminde og i Diskobugten er Tallet sunket til det halve. Af de enkelte Arter skal jeg her nævne: *Nebria Gyllenhalii*, der kun forekommer i det sydligste paa sandede Lokaliteter og er sjælden og lokal, *Bradycellus cognatus*, ligeledes knyttet til det sydlige, *Patrobus septentrionis*, der er meget almindelig, men kun gaar op til Godthaabs Bredde samt *Bembidium Grapei*, der syd paa er meget almindelig og idet mindste gaar op til 69° n. Br., men her dog bliver sjældnere og enkeltvis. Af de fire grønlandske Karaber gaar saaledes kun en nord for Godthaab altsaa nord for $64^{\circ} 15'$ n. Br. De to Dytisker, *Colymbetes dolabratus* og *Hydroporus atriceps*, ere derimod almindelige langs hele Vestkysten og optræde i Søer og Vandhuller i stort Tal. *Gyrinus marinus* er meget lokal, men optræder i store Flokke, den gaar

næppe nord for 68° n. Br. De to *Otiorhynchus*-Arter, *arcticus* og *maurus*, ere navnlig den første almindelige i Sydgrønland, men synes at have deres nordlige Grænse ved c. 67° n. Br. Den grønlandske *Byrrhus*, *B. fasciatus*?, forholder sig paa samme Maade, men gaar dog nordligere, idet den træffes enkeltvis endnu i Diskobugten, saaledes har jeg taget den ved Jacobshavn. *Simplocaria metallica* er meget sjælden, men vidt udbredt, jeg har taget den i Fjorden Neria paa $61^{\circ} 35'$ n. Br. og ved Kristianshaab altsaa paa $68^{\circ} 45'$ n. Br. *Coccinella transversoguttata* gaar helt op til 70° n. Br., maaske endnu nordligere, men er kun almindelig i det sydlige. Foruden et Par meget sjældne *Curculioner*, *Hypera elongata* og *Rhytidomus scobina*, samt en lille *Scymnus*, der alle kun ere tagne i ganske enkelte Stykker, tæller Grønlands Coleopterfauna endnu nogle *Staphyliner*, af hvilke et Par sjældne *Homalota*-Arter og *Quedius boops* ere knyttede til det sydligste, medens et Par andre, *Quedius fulgidus* og *Homalium concinnum*, ere Husdyr og derfor gaa højt mod Nord, samt endelig *Micralymma brevilingue*, der gaar helt op til Upernivik, men kun optræder i større Tal syd paa. De fleste af de her nævnte Biller forekomme i det arktiske Europa eller ere circumpolare, nogle gaa endog temmelig langt syd paa; en Del af dem optræder som alpine i de mellem-europæiske Bjerge, men mangle paa Lavlandet, saaledes *Nebria Gyllenhalii* i Alperne og Karpatherne over 3000 Fod, *Simplocaria metallica* i Steiermark samt *Otiorhynchus arcticus* i Pyrenæerne. Kun to ere speciel grønlandske, nemlig *Rhytidomus scobina* og *Micralymma brevilingue*.

Tægefaunaen viser den Mærkelighed, at dens Artsantal naar Halvdelen af Billernes. Den er selvfølgelig rigest repræsenteret syd paa, men Forskjellen er dog ikke stor. Paa græsrigge Enge ved Igaliko samlede jeg følgende Arter: *Nabis* sp., *Heterogaster groenlandicus*,

Capsus sp., Cicada lividella, 2 Psylla-Arter, Dorthesia Chiton foruden nogle Bladlus. Nabis-Arten forekommer kun i det sydligste, men kommer man op i Diskobugten, træffes her endnu Capsus sp., Heterogaster groenlandicus meget almindelig, og den gaar sikkert langt nord paa, det samme gjælder Cicada lividella; Dorthesia Chiton, der i Sydgrønland findes under enhver Sten og ved Rødderne af hver Lyngbusk, er her derimod sjælden og synes at have sin Nordgrænse ved c. 70° n. Br.; den ene Psylla-Art træffes endnu og ligeledes et Par Bladlus.

Hymenopterfaunaen er forholdsvis rig, og de fleste Arter synes at gaa langt nord paa. Den mest fremtrædende Repræsentant er Bombus balteatus, der er almindelig langs hele Vestkysten, medens den anden grønlandske Humle, Bombus hyperboreus, synes at være meget sjælden. Ved Godthaab tog jeg Nematus ventralis, der ligeledes er meget sjælden. Alle de øvrige grønlandske Hvepse er Parasiter. Af større og interessantere Former skal jeg nævne Arter af Slægterne Ichneumon, Bassus, Pimpla, Banchus, Campoplex, Cryptus, Phygadeuon, Aphidius, Belytta, Microgaster og Pteromalus, hvilken sidste i Sydgrønland endog optræder med 5 à 6 Arter.

Lepidoptererne er ligeledes en Orden, der i alt Fald for Natsværmernes Vedkommende er rigeligt repræsenteret i Grønland. Af Dagsværmere forekommer der i det danske Grønland to Arter, Argynnis chariclea og Colias Hecla, og deres Udbredning er mærkelig nok. Argynnis chariclea er nemlig i Sydgrønland meget sjælden, jeg har der kun taget den en Gang i Kuanfjorden lidt syd for Frederikshaab, og Colias Hecla forekommer sikkert slet ikke i Sydgrønland, jeg har i det mindste aldrig taget den der og heller ikke nogensinde set Stykker derfra. I Nordgrønland derimod i Sydostbugten paa omtrent 68° 40' n. Br. vare begge Arter yderst almindelige, og de gaa begge op til 73° n. Br.

og rimeligvis langt nordligere. Af Natsværmerne er det især Noktuernes Familie, der er rigt repræsenteret, og jeg har især taget Arter af Slægterne *Agrotis*, *Hadena*, *Aplecta*, *Plusia* og *Anarta*; af Spindere findes en *Dasychira*; de synes alle at være omtrent ligelig udbredte langs hele Vestkysten. Ogsaa et ikke ringe Antal *Microlepidopterer* forekommer.

Diptererne er den Orden, der tæller det største Artsantal i Grønland, idet det sikkert naar op mod 100, og det er ikke blot med Hensyn til Arter, men ogsaa hvad Individantallet angaar, at denne Orden er den rigeste. De to Arter, der gjøre sig mest bemærkede, ere *Culex nigripes* og *Simulia vittata*. Jeg skal ikke her opholde mig ved en Beskrivelse af disse to Arters enorme Mængde og uendelige Plagsomhed, da dette jo ofte nok er omtalt saavel for Grønlands som for andre arktiske Egenes Vedkommende. Kristianshaabs Distrikt synes at være den Egn, hvor Myggeplagen naar sit Topunkt, medens dens Optræden allerede ved Upernivik er betydelig formindsket. Interessant er det, at medens *Simulia vittata* saa godt som er den eneste i Sydgrønland optrædende *Simulia*-Art, saa optræde i Nordgrønland to Arter jævnsides og i lige Tal, nemlig foruden *vittata* en anden Art, vistnok *reptans*.

Slægten *Chironomus* tæller navnlig i Nordgrønland et stort Antal Arter; den mest fremtrædende Art er den store *Ch. polaris*, der er hyppig i Diskobugten. Af andre nematocere Fluer findes Arter af Slægterne *Diamesa*, *Tanytus* og *Ceratopogon*. En Art af den sidste Slægt, *Ceratopogon sordidellus*, kan undertiden optræde i stor Mængde og være til megen Plage ved sit smertefulde Stik. Jeg har navnlig været Genstand for dens Angreb i Fjordene Orpksuit og Kangersunek i det sydlige af Diskobugten. Af Tipulider findes en stor *Tipula*-Art, *T. arctica*, samt Arter af Slægterne *Erioptera* og *Trichocera*,

og af Svampemyg findes et stort Antal Arter af Slægterne Boletina og Sciara foruden flere. Af de talrige brachycere Fluer, som gjennemgaaende optræde i størst Artsantal i Sydgrønland, skal jeg indskrænke mig til at nævne to Dolichopus-Arter, en Hydrophorus, to Ramphomyia-Arter, flere Syrphider, saaledes Helophilus groenlandicus og borealis, Syrphus topiarius og hyperboreus, Melithreptus strigatus og fl. Meget almindelige ere Sarcophaga mortuorum samt Calliphora erythrocephala og groenlandica, derimod er Musca domestica ikke funden, medens Homalomyia canicularis er almindelig som Stueflue. Af Slægten Anthomyia findes et stort Antal Arter, mange endnu ubestemte. Slægten Scatophaga er ogsaa godt repræsenteret, navnlig ere Scatophaga squalida og litorea almindelige, og ligeledes findes Fucellia fucorum i Mængde langs Strandbredderne. Endvidere findes et Par Helomyza- og et Par Piophila-Arter samt tre Ephydra-Arter, af hvilke Ephydra stagnalis er almindelig ved Søer og Vandpytter, og endelig skal jeg nævne en Agromyza- og to Phytomyza-Arter.

Ved den grønlandske Dipterfauna er det af Interesse at lægge Mærke til, at forholdsvis mange Arter hidtil kun ere fundne i Grønland. Etatsr. Stæger i Krøyers Tidsskr. 2. R. 2. B. p. 346—369 opfører 16 Arter af 55 som speciel grønlandske; enkelte af disse ere senere fundne udenfor Grønland, men naar det nuværende Materiale bliver bearbejdet, vil sikkert samtidig med, at Artsantallet som før bemærket stiger til op mod 100, ogsaa adskillige ny speciel grønlandske Arter komme til. Det er endvidere værdt at bemærke, at nogle af de almindeligste og mest karakteristiske findes iblandt de hidtil kjendte særlig grønlandske Arter, som Simulia vittata, Ceratopogon sordidellus, Dolichopus groenlandicus, Ramphomyia nigrita og flere. Dette Forhold vil jo mulig forandres, naar det arktiske Amerika bliver bedre undersøgt.

Jeg skal her endnu ganske kortelig omtale de grønlandske Insekters Højdeudbredning, idet jeg maa forudskikke den Bemærkning, at lagttagelser til at bestemme den Højde, hvortil de enkelte Arter kunne gaa, endnu langt fra haves, og for de flyvende Insekters Vedkommende vil en nogenlunde bestemt Grænse vistnok være meget vanskelig at trække; de fleste kunne sikkert gaa temmelig højt. Hvad derimod Biller og Tæger angaar, synes disse gjennemgaaende ikke at gaa ret højt; de i sydligere Lande udelukkende som alpine optrædende Arter leve i Grønland lige ved Havets Niveau, og jeg tror, at det med Bestemthed kan udtales, hvad vel ogsaa paa Forhaand var at vente, at intet Insekt i Grønland lever udelukkende til Fjælds eller har en nedre Grænse, hvorunder det ikke lever.

De i det foregaaende nævnte Ordener ere de eneste, der i højere Grad ere repræsenterede i Grønland. Naar jeg hertil føjer, at der findes en lille Hemerobius-Art, Hemerobius obscurus, og to Phryganeer, hvilke tre Arter jeg dog kun har taget i Sydgrønland, saa tror jeg i Hovedtrækkene at have skitseret den Insektfauna, der hører hjemme i hine højnordiske Egne, men jeg maa iøvrigt slutte med at bemærke, at dette jo kun er et ganske løst Billede, hvorved der maaske kunde være adskilligt at rette, naar det af mig indsamlede Materiale foreligger endelig bearbejdet.

Jeg skal endelig til Slutning berøre et Spørgsmaal, som er af ganske særlig Interesse, nemlig Spørgsmaalet om, hvorfra Grønland har faaet sin nuværende Fauna af Land- og Ferskvandsarthropoder. Tre Maader ere her mulige: Ved Indvandring fra Europa over en postglacial Landforbindelse, eller ved Indvandring fra Amerika oppe nord paa, hvor det adskillende Vand jo er meget smalt, eller endelig kan den nuværende Fauna være Resterne af Landets oprindelige tertiære Fauna. For Vegetationens

Vedkommende ere disse Spørgsmaal allerede drøftede, og der er kastet Lys over adskillige Punkter, men naar Land- og Ferskvandsarthropoderne (samt Land- og Ferskvandsmolluskerne) blive bedre kjendte, vil deres Udbredningsforhold sikkert ogsaa kunne give gode Oplysninger om flere endnu ubesvarede Spørgsmaal og vel navnlig med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt en post-glacial Landforbindelse mellem Europa og Grønland overhovedet kan antages at have existeret.

Prøvelsen af de angivne tre Muligheder kan jo imidlertid ikke foretages nu; thi inden dette kan ske maa først og fremmest Grønlands Fauna være fuldstændig kjendt, og dernæst maa ligeledes det arktiske Amerika's Fauna være langt bedre kjendt, end Tilfældet nu er, og jeg har her kun fremdraget Spørgsmaalet for at henlede Opmærksomheden paa, hvilken stor og almindelig Interesse, der knytter sig til Kundskaben om Grønlands Fauna af Land- og Ferskvandsarthropoder.

Nærværende Artikel er en noget udvidet Gjengivelse af en lille Opsats, som blev tilstillet Petermanns Mittheilungen og findes i Aarg. 1891 Heft. 3; da den imidlertid er bleven oversat paa tysk og er gaaet gennem flere Hænder, uden at jeg har kunnet læse Korrektur paa den, er der indløbet en Del Fejl, hvilke jeg ikke kan svare for, men som jeg her benytter Lejligheden til at gjøre opmærksom paa; i Tvivlstilfælde maa jeg derfor henvise til nærværende Artikel.

Angaaende de her benyttede systematiske Navne skal jeg bemærke, at disse ere de hidtil gængse, men i den *Conspectus Faunæ groenlandicæ*, der er under Arbejde, vil en større eller mindre Del af dem blive forandrede, dels paa Grund af tidligere Fejlbestemmelser, dels ved Optagelse af enkelte af Otto Fabricius' Navne.